

Інформатика

Нормативні документи

Державні стандарти:

- Державний стандарт базової середньої освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 р. № 898 зі змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України № 972 від 30.08.2022, [№ 1000 від 06.08.2026](#);

- Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1392 (10-11 класи).

Типові освітні програми:

- Типова освітня програма для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти, затверджена наказом МОН від 19 лютого 2021 року № 235, зі змінами, внесеними наказом МОН від 17.08.2026 № 1430 «[Про внесення змін до Типової освітньої програми для 5-9 класів](#)»;

- Типова освітня програма закладів загальної середньої освіти III ступеня, затверджена наказом МОН від 20 квітня 2018 року № 408, зі змінами, внесеними наказом [МОН від 20 червня 2025 року № 890](#) (10-11 класи).

Модельні навчальні програми для 5-6 класів (<https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoi-ukrainskoi-shkoli-zaprovdzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku>):

- Модельна навчальна програма «Інформатика. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Завадський І. О., Коршунова О. В., Лапінський В. В.) (наказ МОН від 12.07.2021 № 795);

- Модельна навчальна програма «Інформатика. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Морзе Н. В., Барна О. В.) (наказ МОН від 12.07.2021 № 795);

- Модельна навчальна програма «Інформатика. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Пасічник О. В., Чернікова Л. А.) (наказ МОН від 12.07.2021 № 795);

- Модельна навчальна програма «Інформатика. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Радченко С. С., Боровцова Є. В.) (наказ МОН від 12.07.2021 № 795);

- Модельна навчальна програма «Інформатика. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Ривкінд Й. Я., Лисенко Т. І., Чернікова Л. А., Шакотько В. В.) (наказ МОН від 12.07.2021 № 795);

- Модельна навчальна програма «Інформатика. 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Козак Л. З., Ворожбит А. В.) (наказ МОН від 13.12.2021 № 1358).

Модельні навчальні програми «Інформатика» для 5-6 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку:

- Модельна навчальна програма «Інформатика» для 5-6 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку (авт. Трокай Т. М., Лапін А. В., Ляшенко В. В.) (наказ МОН від 26.04.2022 № 383);

- Модельна навчальна програма «Інформатика» для 5-6 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку (автор Кликова С. О.) (наказ МОН від 26.04.2022 № 383 у редакції наказу МОН 28.07.2022 № 672).

Модельні навчальні програми для 7-9 класів (<https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoi-ukrainskoi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku>):

- Модельна навчальна програма «Інформатика. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Ривкінд Й. Я., Лисенко Т. І., Чернікова Л. А., Шакотько В. В.) (наказ МОН від 16 серпня 2023 року № 1001);

- Модельна навчальна програма «Інформатика. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Завадський І. О., Коршунова О. В., Твердохліб І. А.) (наказ МОН від 16 серпня 2023 року № 1001);

- Модельна навчальна програма «Інформатика. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Морзе Н. В., Барна О. В.) (наказ МОН від 06.09.2023 № 1090);

- Модельна навчальна програма «Інформатика. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Бондаренко О. О., Ластовецький В. В., Пилипчук О. П., Шестопапов Є. А.) Рекомендовано МОН (наказ МОН від 06.09.2023 № 1090);

- Модельна навчальна програма «Інформатика. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Пасічник О. В., Козак Л. З., Ворожбит А. В.) (наказ МОН від 06.09.2023 № 1090);

- Модельна навчальна програма «Інформатика. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Громко Г. Ю., Шевчук П. Г, Ковбаса В. М.) (наказ МОН від 27.11.2023 № 1449).

Модельна навчальна програма «Інформатика» для 7-11 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку

- Модельна навчальна програма «Інформатика» для 7-11 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку (авт. Трокай Т. М., Тороп К. С.) (наказ МОН від 13.06.2023 № 724) (https://drive.google.com/file/d/1L_CZPZ8B35YOIFCeCJ6XX0XTsIqRoOHi/view).

Міжгалузеві інтегровані курси

- «Робототехніка 5-6 класи» (<https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Mizhhal.intehr.kursy/Robototekhn.5-6.kl.Sokol.Chentsov.04.10.pdf>);

- «Робототехніка 7-9 класи» (<https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2024/Model.navch.prohr.5-9.klas-2024/10.09.2024/robototekhnika-7-9-kl-sokol-ta-in-10092024.pdf>);

- «Робототехніка. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Дзюба С. М., Лазаренко Д. О., Пасічник О. В.), наказ МОН від 06.08.2026 р. № 1320.

Навчальні програми для 10-11 класів (<https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>)

- Інформатика. Навчальна програма вибірково-обов'язкового предмета для учнів 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів (рівень стандарту) (затверджена 2017 р.);

- Інформатика для 10-11 класів (профільний рівень) (затверджена 2017 р.).

Чинність програм курсів за вибором і факультативів для 5–11 класів слід перевіряти в актуальному переліку навчальної літератури та навчальних програм, рекомендованих МОН для використання в освітньому процесі.

Модельні навчальні програми, навчальні програми та календарно-тематичне планування

Керуючись законодавством (стаття 11 Закону України «Про повну загальну середню освіту») педагогічні працівники обирають модельні навчальні програми на певний цикл повної загальної середньої освіти і не можуть змінювати їх усередині циклу, оскільки кожна з модельних навчальних програм має особливості щодо реалізації вимог стандарту до результатів навчання на адаптаційному циклі. Водночас, для класів, які розпочнуть навчання на тому самому циклі повної загальної середньої освіти (зокрема, одному з циклів базової середньої освіти) у наступних роках можуть бути обрані модельні навчальні програми інших авторських колективів. Різні класи однієї паралелі можуть навчатися за різними модельними навчальними програмами. Під час вибору модельних навчальних програм для освітньої програми закладу освіти потрібно зважати на раціональне використання навчального часу, поєднуючи в межах освітніх галузей окремі навчальні предмети та інтегровані курси.

Навчальні програми, розроблені не на основі модельних навчальних програм,

можна використовувати в закладах освіти за умови, що вони отримали відповідний гриф Міністерства в установленому порядку. Вимоги до модельних навчальних і навчальних програм визначені в Додатку 6 до нової редакції Типової освітньої програми для 5–9 класів.

На основі модельної та/або затвердженої педагогічною радою навчальної програми навчального предмета (інтегрованого курсу) вчитель/вчителька складає календарно-тематичне планування з урахуванням навчальних можливостей учнівства. Календарно-тематичне планування складають у довільній формі, у тому числі з використанням друкованих чи електронних джерел. Воно може бути об'єднане з навчальною програмою в один документ. Формат, обсяг, структура, зміст та оформлення календарно-тематичних планів та поурочних планів-конспектів є індивідуальними рішеннями вчителя/вчительки.

Встановлення універсальних стандартів таких документів у межах закладу загальної середньої освіти, міста, району чи області не передбачено законодавством. Під час розроблення календарно-тематичного плану та системи поурочного планування вчитель/вчителька самостійно вибудовує послідовність формування очікуваних результатів навчання, враховуючи послідовність розгортання змісту в навчальній програмі.

Також звертаємо увагу, що для побудови освітнього процесу з урахуванням навчальних можливостей і потреб учнівства доцільно зберігати гнучкість календарно-тематичного плану протягом року й, за потреби, корегувати терміни опрацювання програмових тем відповідно до результатів засвоєння учнівством навчального матеріалу. Учитель/вчителька може впродовж навчального року робити зміни в календарно-тематичному плануванні, відповідно до того, як учні й учениці засвоїли навчальний матеріал, визначати кількість годин на вивчення окремих тем і змістових модулів. Головним завданням для вчителя/вчительки є забезпечення досягнення учнівством обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом для певного циклу навчання.

Методичні рекомендації щодо викладання інформатики в 5-8, 10-11 класах

Таблиця

Клас	Рік видання методичних рекомендацій	Посилання на методичні рекомендації
5	2022-2023	Переглянути
6	2023-2024	Переглянути
7	2024-2025	Переглянути
8	2025-2026	Переглянути
10-11	2018-2019	Переглянути

Особливості викладання інформатики у 9 класі

Реалізація змісту освіти з інформатики в 9-х класах буде здійснюватися відповідно до Типової освітньої програми для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти (затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України № 235); звертаємо увагу, що були внесені зміни до Типової освітньої програми для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти наказом Міністерства освіти і науки України від 17.08.2026 № 1430 «[Про внесення змін до типової освітньої програми для 5-9 класів](#)».

Обсяг навчального навантаження у 9 класах для закладів із навчанням українською мовою для інформатичної освітньої галузі:

Таблиця

Кількість годин у 9 класі на тиждень та рік		
Навчальне навантаження	мінімальна	максимальна
на тиждень	1,5	3
на рік	52,5	105

Метою інформатичної освітньої галузі є «розвиток особистості учня, здатного використовувати цифрові інструменти і технології для розв’язання проблем, розвитку, творчого самовираження, забезпечення власного і суспільного добробуту, критично мислити, безпечно та відповідально діяти в інформаційному суспільстві».

Крім того, одним із ключових пріоритетів навчання у 9 класі є профорієнтаційна робота, спрямована на створення умов для усвідомленого вибору учнями подальшої освітньої траєкторії та майбутньої професії. Інформатична освітня галузь має значний потенціал для реалізації цього завдання, адже в сучасному світі використання інформаційних технологій є невіддільною складовою майже кожної професійної сфери.

Згідно з [Концептуальними засадами інформатичної освітньої галузі](#), мета інформатичної галузі охоплює такі аспекти, як розвиток мислення, використання цифрових технологій, комунікацію і співпрацю, самонавчання і безперервний розвиток.

До 9 класу учні вже набули базового досвіду використання більшості основних інформаційних технологій та мали значною мірою розвинути логічне й алгоритмічне мислення. Це дає змогу перейти від опанування окремих цифрових інструментів і способів виконання типових операцій до їх комплексного застосування для розв’язання практичних задач. Водночас особливого значення набуває формування структурного мислення – здатності виокремлювати складники об’єктів і систем, визначати їхні властивості та зв’язки, структурувати набори даних і здійснювати декомпозицію складних задач. Посилена увага має приділятися

також абстрагуванню, побудові моделей і визначенню меж їх застосування. Виконання комплексних індивідуальних і групових завдань має сприяти розвитку вмінь цифрової комунікації, співпраці, розподілу обов'язків та взаємного оцінювання результатів. Самостійний вибір і опанування цифрових засобів, необхідних для виконання таких завдань, формують здатність учнів до самонавчання й безперервного розвитку.

Для повноцінної реалізації зазначених аспектів рекомендуємо організовувати навчання у 9 класі відповідно до такої навчальної траєкторії: **абстрагування і моделювання → структурування даних → алгоритмічне опрацювання → створення цифрового продукту → тестування, оцінювання та вдосконалення**. Цієї траєкторії доцільно дотримуватися як під час виконання комплексних навчальних завдань і проєктів, так і під час організації освітнього процесу впродовж навчального року загалом, якщо це узгоджується з обраною навчальною програмою.

Основну увагу слід приділяти не опануванню інтерфейсу конкретного програмного засобу, а відповідності моделі поставленій задачі та обґрунтуванню прийнятих рішень.

В усіх затверджених МОН модельних навчальних програмах для 9 класу можна виділити таку наскрізну змістову лінію, як робота з наборами однотипних об'єктів. Залежно від теми та обраної модельної програми такими наборами можуть бути: рядки електронної таблиці; записи таблиці бази даних; елементи списку або масиву.

Однотипність означає, що об'єкти мають спільний набір властивостей, хоча значення цих властивостей можуть відрізнятися. Учні мають навчитися визначати структуру такого набору, розпізнавати типи даних, добирати спосіб подання об'єктів та встановлювати зв'язки між ними.

Над наборами однотипних об'єктів у різних середовищах виконуються подібні операції:

Інформаційна операція	Електронні таблиці	Бази даних	Програмування
Відбір за умовою	Фільтрація	Запит	Перебір елементів масиву
Пошук	Функція або фільтр	Запит	Пошук у масиві
Упорядкування	Сортування рядків	Сортування результатів запиту	Сортування масиву
Обчислення підсумків	SUM, AVERAGE	Агрегатний запит	Суми, кількості елементів масиву

Доцільно показувати учням спільну інформаційну сутність цих операцій, а не розглядати їх як не пов'язані між собою команди різних програм. Наприклад, пошук елементів масиву за певною умовою є алгоритмічним аналогом фільтрації рядків електронної таблиці або записів бази даних. Ця змістова лінія сприяє розвитку структурного мислення.

Після визначення структури даних учні переходять до формулювання операцій над ними: установлюють умови відбору об'єктів, визначають послідовність дій із ними та передбачають отриманий результат. Така діяльність сприяє подальшому розвитку логічного й алгоритмічного мислення.

Алгоритмічне опрацювання даних можна виконувати в різних цифрових середовищах: за допомогою формул, функцій, фільтрів і сортування в електронних таблицях, запитів у базах даних або алгоритмів, записаних мовою програмування. Важливо, щоб учні не лише застосовували готові засоби чи записували програмний код, а й розуміли сутність виконуваних операцій, могли пояснити послідовність дій, перевірити правильність результату та порівняти різні способи розв'язання задачі.

Роботу над цифровим продуктом – програмою, базою даних, вебресурсом, 3D-моделлю або аналітичним звітом – доцільно організовувати за спільною схемою, що відповідає зазначеній вище навчальній траєкторії:

1. Визначення проблеми та мети.
2. Побудова моделі.
3. Збирання і структурування даних.
4. Планування та створення продукту.
5. Тестування й оцінювання.
6. Удосконалення на основі виявлених недоліків і зворотного зв'язку.

Оцінювання проміжних версій продукту може виконуватися як самими учнями, так і вчителем. Під час роботи над цифровим продуктом оцінюють не сам факт його створення, а продемонстрований учнем рівень досягнення відповідних результатів навчання. Однак оцінювати слід не лише кінцевий результат, а й здатність учня пояснити структуру продукту, обґрунтувати вибір засобів, перевірити правильність і внести необхідні зміни.

Корисною є коротка усна перевірка, під час якої учень пояснює функцію цифрового продукту чи фрагмент програми або модифікує їх відповідно до додаткової умови.

З огляду на те, що після завершення 9 класу учні обирають профіль навчання, доцільно посилити профорієнтаційну спрямованість курсу інформатики. Учитель має не лише ознайомлювати учнів із відповідними цифровими технологіями, а й показувати, у яких професіях і галузях вони застосовуються, які види діяльності передбачають та яких знань і особистих якостей потребують.

Профорієнтаційну роботу варто органічно поєднувати зі змістом навчальних тем. Під час вивчення 3D-графіки можна ознайомити учнів із професіями 3D-

моделера, дизайнера, архітектора, інженера-конструктора, розробника комп'ютерних ігор та фахівця з 3D-друку. Робота з електронними таблицями й візуалізацією даних дає змогу представити діяльність аналітика даних, економіста, фінансиста, маркетолога, соціолога та фахівця з управління. Тема баз даних може бути пов'язана з професіями адміністратора баз даних, розробника інформаційних систем, бізнес-аналітика та фахівця з кібербезпеки. Під час вивчення алгоритмів і програмування доцільно розкрити зміст роботи програміста, тестувальника, системного аналітика, фахівця зі штучного інтелекту та інших ІТ-професіоналів.

Водночас важливо не створювати в учнів хибного уявлення, що інформатика потрібна лише майбутнім програмістам. Уміння працювати з даними, будувати інформаційні моделі, автоматизувати обчислення, створювати цифрові об'єкти й критично оцінювати інформацію є необхідними в інженерії, природничих науках, медицині, економіці, дизайні, гуманітарних і суспільних галузях.

Доцільними формами профорієнтаційної роботи можуть бути: практичні завдання, що моделюють реальну професійну діяльність; короткотривалі індивідуальні та групові проекти; зустрічі з представниками ІТ-галузі та інших професій, у яких широко застосовують цифрові технології; віртуальні екскурсії до компаній, лабораторій і закладів вищої освіти; ознайомлення з освітніми програмами й вимогами до підготовки за різними спеціальностями; створення учнівського цифрового портфоліо; обговорення не лише переваг професій, а й характерних завдань, умов праці, необхідних компетентностей та відповідальності фахівців.

Особливо корисними є комплексні проекти, які дають учнівству можливість спробувати різні види діяльності. Наприклад, у межах одного проекту можна зібрати дані, організувати їх у таблиці або базі даних, проаналізувати, візуалізувати результати, створити алгоритм їх опрацювання та представити висновки. Це допомагає учням зрозуміти, що їм ближче: програмування, робота з даними, проєктування, цифрова творчість чи організація командної роботи.

Використання навчально-методичної літератури, ресурсів та платформ

Під час організації освітнього процесу заклади загальної середньої освіти та педагогічні працівники мають використовувати навчальні програми, підручники, навчальні й навчально-методичні посібники, яким у встановленому порядку надано відповідний гриф та які рекомендовані або допущені до використання в освітньому процесі.

Порядок проведення експертизи та надання грифів навчальній літературі й навчальним програмам визначено наказом Міністерства освіти і науки України від 05 червня 2023 року № 675 «Про затвердження Порядку здійснення експертизи, надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам» (зі змінами).

Для ефективного дидактичного супроводу освітнього процесу рекомендуємо використовувати такі верифіковані ресурси та платформи:

«[Електронні версії підручників](#)»: з метою задоволення освітніх потреб українців, які проживають в Україні та за її межами, на вебсайтах інституцій надано відкритий доступ до цифрових підручників.

Вебплатформа «[Всеукраїнська школа онлайн](#)» (ВШО): національна платформа для дистанційного та змішаного навчання учнів 2–11 класів. Містить готові курси, відеоуроки, тести та вправи. У персональному кабінеті вчитель може створювати віртуальні класи та призначати домашні завдання.

Онлайн-платформа «[Pi-stacja](#)»: створена фондом «Katalyst Education», є ефективним цифровим ресурсом для підтримки навчання та інтенсифікації пізнавальної діяльності учнівства 5–9 класів. Забезпечує дидактичний супровід (відео, тести, схеми й навчальні завдання) й може використовуватися для підтримки навчання та активного опанування навчальних предметів і курсів.

Для очної, дистанційної синхронної та асинхронної роботи, залежно від умов здійснення освітнього процесу за ініціативою Міністерства цифрової трансформації України та Міністерства освіти і науки України в межах програми EU4DigitalUA реалізується проєкт «[Оновлена інформатика – ІТ-студії](#)».

ІТ-студії містять цифрові освітні ресурси для учнів 2-11 класів і можуть використовуватися для формування різноманітних траєкторій вивчення інформатики, для подолання освітніх втрат.

ІТ-студії містять 5 змістових ліній:

- Цифрова грамотність
- Медіаторчість
- Обчислювальне мислення та програмування
- Аналіз даних та моделювання
- Цифрове громадянство.

Запропоновані в заняттях різноманітні завдання, які передбачають обговорення та дискусії, можуть реалізовуватися як під час очної роботи з класом (робота у великій чи малих групах, парах), так і дистанційної організації роботи: в онлайн-конференції (спільній кімнаті чи окремих за групами).

Оцінювання результатів навчання

5-9 класи

Оцінювання результатів навчання здійснюється відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 04.05.2026 р. № 722 «[Про затвердження системи та загальних критеріїв оцінювання результатів навчання учнів](#)», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 24 червня 2026 р. за № 922/46316 (із змінами і доповненнями, внесеними наказом Міністерства освіти і науки України від 29 червня 2026 року № 1001).

Оцінювання результатів навчання учнів 5–9 класів здійснюється з урахуванням Рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 5–9 класів

закладів загальної середньої освіти, затверджених наказом МОН від 14.08.2026 № 1427.

Учитель має право на академічну свободу в плануванні оцінювання, виборі методів та інструментів оцінювання з урахуванням специфіки навчального предмета/інтегрованого курсу задля отримання інформації про навчальний поступ кожного учня.

Об'єктом оцінювання є досягнення учнями результатів навчання, визначених Державним стандартом базової середньої освіти та уточнених на рівні відповідної модельної навчальної/навчальної програми як очікувані результати навчання. Очікувані результати навчання, передбачені програмою на відповідний період, є основою для планування освітнього процесу й оцінювання, зокрема під час визначення семестрової та річної оцінок.

Оцінювання результатів навчання ґрунтується на компетентнісному підході. Компетентнісний підхід реалізується через оцінювання результатів навчання, у яких виявляється здатність учня застосовувати знання, уміння, способи мислення, демонструвати ставлення та цінності у відповідній діяльності. Тому доцільно використовувати компетентнісно орієнтовані та практико-орієнтовані завдання, які дають змогу виявити вміння учнів розуміти, застосовувати й аналізувати інформацію, порівнювати, інтерпретувати, обґрунтовувати думку, розв'язувати проблеми, проводити дослідження, приймати рішення, взаємодіяти та створювати продукт.

Під час планування оцінювання вчитель самостійно визначає кількість і частотність застосування різних видів оцінювання – формувального, поточного, підсумкового, а також доцільні методи та інструменти. Під час підготовки до уроку вчитель визначає результати навчання, над досягненням яких працюватимуть учні, діяльність і завдання, у яких ці результати формуватимуться й виявлятимуться, критерії оцінювання, спосіб надання зворотного зв'язку та, за потреби, спосіб фіксування отриманої інформації.

Водночас накопичення та фіксування в класному журналі оцінок за кожною групою результатів, зазначення індексів груп результатів біля поточних оцінок, створення окремих стовпців за групами результатів або дублювання однієї оцінки в кількох стовпцях не є обов'язковими. Якщо електронний класний журнал або освітня інформаційна система дає змогу співвідносити оцінки з окремими результатами навчання чи групами результатів, учитель може використовувати цей функціонал для систематизації й аналізу інформації про навчальний поступ учнів та підготовки зворотного зв'язку.

У процесі навчання застосовують формувальне й поточне оцінювання. Визначальними для вибору виду оцінювання є його мета й спосіб використання отриманої інформації, а не назва роботи чи завдання. Якщо інформацію використовують насамперед для зворотного зв'язку, виявлення навчальних потреб

і коригування освітнього процесу, оцінювання є формувальним. Якщо визначають і фіксують рівень досягнення результатів навчання на певному етапі для подальшого використання під час підсумкового оцінювання – поточним.

Оцінки, виставлені під час формувального оцінювання, не враховують у рамках підсумкового оцінювання. Формувальне оцінювання доцільно організовувати так, щоб учень мав змогу покращити результат, зокрема доопрацювати завдання, повторно продемонструвати окреме вміння або виконати інше рівноцінне завдання. Фіксування результатів формувального оцінювання в класному журналі не є обов'язковою вимогою.

Поточне оцінювання здійснюють для встановлення і фіксування проміжного рівня досягнення учнями очікуваних результатів навчання в межах структурної одиниці програми – модуля, теми, розділу. Частотність поточного оцінювання вчитель визначає самостійно з урахуванням змісту програми, кількості навчальних годин та специфіки результатів навчання. Поточні оцінки не потрібно виставляти на кожному уроці або за кожне виконане навчальне завдання.

Підсумкове оцінювання – тематичне, семестрове, річне – здійснюють шляхом зіставлення досягнутих результатів навчання з очікуваними. Тематичне оцінювання може здійснюватися шляхом узагальнення поточних оцінок, проведення підсумкової тематичної роботи або поєднання цих способів. Проведення окремої підсумкової роботи після кожної теми, розділу чи модуля програми не є обов'язковим.

Підсумкове оцінювання (семестрове) здійснюють шляхом узагальнення (в один із способів):

- тематичних оцінок (у разі їх відсутності – поточних оцінок), отриманих протягом семестру;
- тематичних оцінок (у разі їх відсутності – поточних оцінок), здобутих протягом семестру, і оцінки за семестрову підсумкову роботу. Не рекомендується визначати семестрову оцінку лише за результатом однієї підсумкової роботи, якщо наявна інша достатня й релевантна інформація про досягнення учнем результатів навчання за семестр. За результатами семестрового оцінювання визначають одну семестрову оцінку з навчального предмета/інтегрованого курсу.

Річну оцінку визначають або як середнє арифметичне семестрових оцінок, або на підставі інших підходів, що мають бути відображені в критеріях, правилах і процедурах оцінювання закладу освіти. Проведення окремої підсумкової роботи для визначення річної оцінки не передбачено (крім учнів, які здобувають освіту за індивідуальними формами).

Об'єктом оцінювання є не сам факт виконання навчальної діяльності – проекту, дослідження, усної відповіді чи письмової роботи, – а продемонстрований учнем рівень досягнення відповідних результатів навчання. Інструмент оцінювання добирають відповідно до результату, який потрібно виявити та оцінити.

Учитель для конкретного інструменту оцінювання або виду роботи повідомляє учням критерії, за якими здійснюватиметься оцінювання. Поведінка, дисциплінованість, старанність, темп роботи та інші особистісні характеристики не є підставою для визначення оцінки.

Під час виконання навчальних завдань із використанням цифрових інструментів і засобів штучного інтелекту доцільно до початку роботи чітко визначати й повідомляти учням умови виконання завдання, зокрема допустимі джерела інформації, види допомоги, можливість співпраці, використання цифрових інструментів і засобів штучного інтелекту. Оцінюванню підлягають персональні результати діяльності учня, досягнуті ним особисто, або результати спільної діяльності, якщо така форма виконання передбачена умовами завдання.

Для організації оцінювання вчительству можуть бути помічними розроблені матеріали:

- методичні посібники «[Як оцінювати в НУШ?](#)» для 10 освітніх галузей;
- каталог компетентнісних робіт для НУШ за [покликанням](#);
- інтерактивний поступ на платформі «[Освіта для життя](#)».

10-11 класи

Оцінювання результатів навчання здобувачів освіти здійснюється відповідно до Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти, затверджених наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 13 квітня 2011 року №329 (зареєстровано в Міністерстві юстиції України від 11 травня 2011 року за № 566/19304) та Орієнтовних вимог оцінювання навчальних досягнень учнів із базових дисциплін у системі загальної середньої освіти, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 21 серпня 2013 року № 1222.

Організація освітнього процесу

Обов'язковою умовою реалізації будь-якої навчальної програми з інформатики є постійне використання на кожному уроці комп'ютерної техніки, різних цифрових пристроїв з метою формування діяльнісної складової освітньої компетентності.

Під час організації освітнього процесу потрібно дотримуватися норм [Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти](#), затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 25 вересня 2020 р. № 2205, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 10 листопада 2020 р. за № 1111/35394 (зі змінами);

Умови навчання під час організації освітнього процесу повинні забезпечувати ефективне засвоєння учнями матеріалу та відповідати чинним вимогам щодо безпеки життєдіяльності учасників навчального процесу з метою

створення сучасного, розвивального, безпечного, комфортного та інклюзивного освітнього середовища.

Поділ на підгрупи для проведення навчальних занять з інформатики, робототехніки, інтегрованого курсу STEM здійснюється згідно з наказом МОН України від 20.02.2002 № 128 (зі змінами) (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0229-02#Text>).

Вимоги до комп'ютерного обладнання – [Типовий перелік комп'ютерного обладнання для закладів дошкільної, загальної середньої та професійної \(професійно-технічної\) освіти](#) (наказ МОН від 2.11.2017 № 1440 (зі змінами)).

В освітньому процесі допускається використання ліцензійного та вільнопоширюваного програмного забезпечення відповідно до законодавства у сфері авторського права і суміжних прав, із дотриманням вимог Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>) до користувацьких інтерфейсів комп'ютерних програм.

Учитель має певну методичну свободу, що надає йому право самостійно визначати кількість годин на вивчення тієї чи іншої теми, обирати програмне забезпечення, методи та форми організації освітнього процесу, конструювати урок так, щоб учні могли самостійно відкрити нові для себе знання, опанувати нові навички, розвинути свою компетентність.

Під час реалізації навчальної програми рекомендуємо вчителю надавати учням чіткі інструкції щодо очікуваних результатів навчання, застосовувати особистісно-орієнтований підхід, що може бути забезпечений передусім вибором відповідних тем навчальних проєктів та ролей у груповій діяльності.

Освітній процес має спрямовувати, спонукати та підтримувати розвиток суб'єктів навчання, сприяти формуванню патріотичної громадянської позиції та ціннісних орієнтирів. Основний акцент рекомендуємо зробити на розвиток громадянської та соціальної компетентності, розвиток критичного та системного мислення, здатність логічно обґрунтовувати позицію, творчість, ініціативність, вміння конструктивно керувати емоціями.

Орієнтовний перелік окремих інноваційних педагогічних технологій, що мотивують вчитися сучасних дітей: універсальний дизайн навчання, змішане навчання, мікронавчання, перевернуте навчання, гейміфікація, колаборативне навчання, адаптивне навчання тощо.

В умовах переходу на дистанційну форму навчання на рівні навчальної програми закладу освіти можуть бути внесені зміни у види діяльності учнів, із забезпеченням досягнення очікуваних результатів навчання. Під час проведення онлайн-занять бажано залучати учнів до активної роботи, висловлювання своїх ідей та пропозицій, надавати можливість їм спілкуватися між собою.

Під час планування навчальної діяльності рекомендовано враховувати соціальну складову, включати у заняття обговорення, дискусії, презентації, рефлексію. За можливості рекомендовано запропонувати учням індивідуальні траєкторії навчання з урахуванням їхніх інтересів і здібностей.

Проведення інструктажів з питань безпеки життєдіяльності

Навчання з питань безпеки життєдіяльності в умовах роботи в кабінеті інформатики закладів загальної середньої освіти проводиться за допомогою інструктажів відповідно до Положення про порядок проведення навчання з питань охорони праці (<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/z0806-06#Text>), яким визначається порядок проведення, тематика та організація проведення інструктажів з безпеки життєдіяльності учнів.

Інструктажі з безпеки життєдіяльності з учнями проводить завідувач кабінету інформатики (учитель інформатики).

Перед початком роботи учнів у кабінеті інформатики завідувач кабінету проводить первинний інструктаж з безпеки життєдіяльності, який знайомить їх з правилами поведінки в кабінеті. Запис про проведення первинного інструктажу робиться у спеціальному журналі реєстрації інструктажів з безпеки життєдіяльності (додаток), який зберігається в кабінеті.

Первинний інструктаж перед кожним практичним заняттям у кабінеті інформатики проводиться учителем інформатики за інструкціями з безпеки під час навчання відповідно до виконуваних робіт і реєструється в класному журналі на сторінці предмета у розділі про зміст уроку: «Інструктаж з БЖД». Учні, які інструктуються, не розписуються про такий інструктаж.

У разі порушення учнями правил, норм, вимог нормативно-правових актів з питань безпеки життєдіяльності, що можуть призвести або призвели до травмування, аварії, пожежі та інших надзвичайних ситуацій, проводиться позаплановий інструктаж з безпеки життєдіяльності. Позаплановий інструктаж також проводиться на робочому місці у разі введення в дію нових нормативно-правових актів з питань безпеки життєдіяльності, зміни умов виконання навчальних завдань, у разі скоєння нещасних випадків тощо.

Запис про проведення позапланового інструктажу з безпеки життєдіяльності здійснюється в спеціальному журналі реєстрації інструктажів (додаток).

Цільовий інструктаж з безпеки життєдіяльності з учнями проводиться у разі організації позанавчальних, позашкільних заходів (олімпіад, турнірів з предмета тощо), під час ліквідації аварії, надзвичайної ситуації тощо.

Реєстрація проведення цільового інструктажу з безпеки життєдіяльності здійснюється у спеціальному журналі реєстрації інструктажів (додаток).

назва закладу загальної середньої
освіти

Розпочато: _____ 20__ р.

Закінчено: _____ 20__ р.

ЖУРНАЛ

реєстрації первинного, позапланового, цільового інструктажів з безпеки життєдіяльності учнів у кабінеті інформатики

№ з/п	Прізвище, ім'я та по батькові особи, яку інструктують	Дата проведення інструктажу	Клас	Назва інструктажу, назва інструкції	Прізвище, ім'я та по батькові особи, яка проводила інструктаж	Підпис особи, яка проводила інструктаж	Підписи особи, яку інструктували
1	2	3	4	5	6	7	8

Учні розписуються у журналі інструктажу починаючи з 9 класу.

Назва	Час проведення	Запис про проведення
Вступний інструктаж	На початку навчального року (проводить класний керівник)	У класному журналі на спеціальній сторінці
Первинний інструктаж	На першому уроці навчального року	Тільки в журналі реєстрації інструктажів із безпеки життєдіяльності (журнал зберігається в кабінеті інформатики)
Первинний інструктаж	На уроці перед кожним практичним заняттям	У класному журналі на сторінці предмета в графі «Зміст уроку». Форма запису: «Інструктаж з БЖД»
Позаплановий інструктаж	У разі порушення учнями правил, норм, вимог нормативно-правових актів з питань безпеки життєдіяльності, що можуть призвести або призвели до травмування, аварії, пожежі та інших надзвичайних ситуацій, у разі введення в дію нових нормативно-правових актів з питань безпеки життєдіяльності, зміни умов виконання навчальних завдань, у разі скоєння нещасних випадків тощо.	У журналі реєстрації інструктажів із безпеки життєдіяльності

Назва	Час проведення	Запис про проведення
Цільовий інструктаж	У разі організації позанавчальних, позашкільних заходів (олімпіад, турнірів з предмета тощо), у разі ліквідації аварії, надзвичайної ситуації тощо.	У журналі реєстрації інструктажів із безпеки життєдіяльності

Використання штучного інтелекту в навчанні інформатики

Під час організації роботи з технологіями штучного інтелекту доцільно враховувати інструктивно-методичні рекомендації щодо запровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах загальної середньої освіти, розроблені Міністерством освіти і науки України спільно з Міністерством цифрової трансформації України та експертною робочою групою. Метою рекомендацій є поширення принципів і підходів до відповідального використання систем штучного інтелекту в загальній середній освіті, дотримання прав людини та професійних етичних стандартів, підвищення обізнаності педагогічних працівників щодо можливих ризиків і викликів, а також формування здатності критично, ефективно й етично взаємодіяти із системами ШІ.

Штучний інтелект є однією з провідних сучасних інформаційних технологій, тому формування вмінь свідомо, критично й відповідально використовувати його належить до завдань курсу інформатики. Водночас безконтрольне застосування ШІ, особливо для генерування програмного коду, може перешкоджати розвитку логічного й алгоритмічного мислення та формувати залежність від зовнішнього інструменту. Учні необхідно навчати як самостійно програмувати, так і використовувати ШІ як допоміжний засіб. Основою мають залишатися вміння: аналізувати й формалізувати умову задачі; розробляти алгоритм; читати та пояснювати програмний код; тестувати програму, знаходити й виправляти помилки; оцінювати правильність і доцільність розв’язання.

Правило «використовувати ШІ лише для підказок» складно проконтролювати, оскільки за наявності доступу до чатбота учень може одразу отримати готову програму. Тому доцільно не обмежувати використання ШІ умовним «частковим дозволом», а чітко розрізняти два режими навчальної роботи.

Самостійна робота без ШІ. Учні аналізують задачі, розробляють алгоритми, пишуть і налагоджують короткі програми самостійно. У цьому режимі формуються та перевіряються базові особисті вміння.

Відкрита й регламентована робота із ШІ. Учнім дозволяється використовувати ШІ, однак основним результатом стає не отриманий код, а його аналіз, тестування, пояснення та вдосконалення. У другому режимі ШІ можна застосовувати для пояснення повідомлень про помилки, створення тестових даних, пошуку недоліків у програмі, порівняння алгоритмів, ознайомлення з новими конструкціями та вдосконалення коду.

Роботу із ШІ можна організувати за такою послідовністю: учень спочатку самостійно формулює ідею алгоритму та створює початкову версію програми, після чого звертається до ШІ, зберігає історію взаємодії з ним, перевіряє отримані рекомендації та пояснює, які з них було використано і які зміни внесено до програми. На завершення доцільно запропонувати учневі самостійно модифікувати програму відповідно до додаткової умови.

Окрему увагу слід приділяти формуванню вміння правильно ставити завдання системам штучного інтелекту. Учні мають навчитися чітко формулювати мету запиту, надавати необхідні початкові дані й контекст, зазначати вимоги та обмеження, визначати бажану форму відповіді. Потрібно також учить їх уточнювати запит з урахуванням попередньої відповіді, просити пояснити запропоноване рішення, навести приклади або тести, а не лише вимагати готовий результат.

Не варто намагатися визначити використання ШІ лише за особливостями програмного коду. Надійно встановити це здебільшого неможливо. Доцільніше оцінювати спостережувані особисті вміння учня. Тому контрольні роботи доцільно проводити без ШІ, тоді як під час навчальних проєктів його можна дозволяти відкрито з обов'язковим зазначенням мети та способу використання. ШІ може застосовуватися не лише у програмуванні, а й для пошуку ідей, побудови моделей, аналізу даних та створення цифрових продуктів. У кожному випадку учні мають перевіряти достовірність і коректність результатів, урахувати можливі упередження і дотримуватися правил академічної доброчесності.

Отже, у навчанні інформатики доцільно чергувати самостійну діяльність без ШІ, спрямовану на формування і перевірку базових умінь, із відкритим використанням ШІ для розвитку навичок аналізу, тестування, критичного оцінювання та вдосконалення цифрових продуктів. Одним із результатів навчання має стати здатність учнів самостійно формулювати якісні запити до ШІ, критично оцінювати отримані відповіді та відповідально використовувати їх для розв'язання навчальних і практичних завдань.

Безпека, дотримання авторського права, захист персональних даних, академічна доброчесність і відповідальне використання штучного інтелекту мають бути наскрізними вимогами під час усіх видів навчальної діяльності.

Окремої уваги потребує захист персональних даних під час роботи з цифровими сервісами, зокрема системами штучного інтелекту. Як учням, так і вчителям важливо враховувати, що інформація, введена у запит до системи ШІ, може зберігатися й використовуватися постачальником сервісу, тому не слід вводити до систем ШІ персональні дані учнів та інших осіб, зокрема імена й прізвища разом з іншою ідентифікаційною інформацією, фотографії, контактні дані, документи та іншу інформацію, яка дає змогу ідентифікувати особу. Учителю слід враховувати вікові обмеження умов користування сервісами, добирати для навчальної роботи інструменти, що не вимагають розкриття особистої інформації

учнів, і на власному прикладі моделювати культуру відповідального поводження з даними.

Добірка ресурсів, які допоможуть оволодіти навичками роботи з інструментами штучного інтелекту:

- курс підвищення кваліфікації «[Штучний інтелект в освіті](#)». Містить чотири вебінари. Охоплює основи штучного інтелекту, використання у підготовці уроків, створення завдань, етичні аспекти, формування запитів;
- онлайн-курс «[Штучний інтелект – персональний помічник учителя](#)». Містить практичні відео й матеріали: створення завдань, автоматизація, розвиток критичного мислення;
- курс від Міністерства цифрової трансформації та Дія Серія освітніх відео: «[Що таке ШІ](#)», алгоритми, ризики, застосування у житті. Короткий формат (~0,1 ЕКТС), доступно українською та англійською мовами;
- курс «[Штучний інтелект та цифрові технології в освіті: природнича галузь](#)». Безкоштовний курс тривалістю приблизно 15 годин. Охоплює типи ШІ, модулі інтеграції в природничу освіту, адаптивні технології, освітню платформу iZZI;
- курс «[Штучний інтелект: від початківця до експерта](#)». Безкоштовний курс із шістьма модулями, включає знайомство з ChatGPT, Gemini, Claude, Copilot; генерація текстів, зображень, робота з таблицями, перевірка фактів (fact-checking).

Кібербезпека

Під час організації безпечного доступу учнів до мережі Інтернет у закладах освіти необхідно враховувати [Методичні рекомендації щодо способів фільтрації доступу до мережі Інтернет та протидії шкідливому контенту в закладах освіти](#), затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 26.01.2026 № 103. Рекомендації спрямовані на створення безпечного цифрового середовища та передбачають багаторівневий захист: фільтрацію на рівні інтернет-провайдера, налаштування мережі закладу освіти, зокрема DNS-фільтрацію та безпечний пошук, а також використання засобів захисту й батьківського контролю на кінцевих пристроях.

Рекомендується обмежувати доступ здобувачів освіти до інтернет-ресурсів, що містять шкідливий або небезпечний контент, зокрема матеріали зі сценами насильства, пропагандою тероризму та розпалюванням ворожнечі, інформацією про наркотичні засоби, алкоголь, тютюн і зброю, азартні ігри, контент для дорослих, а також ресурси, пов'язані з цифровими загрозами.

Під час вивчення тем з інформатики, що стосуються кібербезпеки, а також інших тем навчального предмета рекомендується ознайомлювати учнів із загрозами, що виникають унаслідок поширення в глобальній мережі матеріалів в інтересах пропаганди держави-агресора, способами й методами уникнення цих загроз, доводити до відома учнів небезпеку використання заборонених ресурсів та

програмних засобів. Одним із варіантів включення тематики кібербезпеки може бути створення інформаційних продуктів у різних програмних середовищах: текстових документів, презентацій, графічних плакатів, анімацій, вебсторінок, відеороликів, програмних проєктів тощо.

Ресурси для вивчення питань онлайн-безпеки:

<https://osvita.diia.gov.ua/catalog/topic/online-security> - гайди, симулятори про безпеку в інтернеті на платформі «Дія. Цифрова освіта»;

<https://osvita.diia.gov.ua/catalog/topic/cyber-security> - освітні серіали про безпеку в інтернеті на платформі «Дія. Цифрова освіта»;

https://beinternetawesome.withgoogle.com/uk_ua/interland – онлайн-гра «Interland: Безпека дітей в Інтернеті»;

<https://game.shotam.info/pravyla-kiberbezpeky> – гайд про захист персональних даних.

Національний проєкт «[Кібер Брама](#)» допоможе дізнатися, як безпечно користуватися мережею, попереджати та протидіяти злочинним діям в Інтернеті та не стати жертвою ворожої пропаганди. Розділ «[Кібербезпека в освіті](#)» містить матеріали про актуальні виклики у сфері кібербезпеки, підходи до захисту персональних даних у мережі, сучасні навчальні курси для покращення цифрових навичок у сфері кібергігієни, корисні навчальні матеріали «[Моя приватність](#)» для учнів/учениць 1–11 класів, ігри тощо, які пояснюють дітям та батькам основні правила онлайн-етикету в мережі, як розрізнити фейки та дезінформацію. За допомогою порталу учні/учениці, учителі/учительки, батьки можуть навчитися безпечно використовувати сучасні цифрові технології, соціальні мережі, онлайн-платформи та застосунки.

Під час дистанційного або змішаного навчання особливої уваги потребує безпека учнів у мережі. Доцільно ознайомлювати учнів з алгоритмами дій у разі виникнення онлайн-загроз, формувати навички критичного оцінювання інформації та обговорювати з батьками можливості використання засобів фільтрації контенту й безпечного пошуку.

Важливо систематично формувати мережевий етикет, відповідальну поведінку в цифровому середовищі, навички захисту персональних даних та дотримання правил онлайн-комунікації. Необхідно також регулярно повторювати правила безпечної роботи з комп'ютерною технікою та рекомендації щодо збереження здоров'я під час роботи з цифровими пристроями.

Професійний розвиток та інформаційно-методична підтримка вчителів інформатики

У 2026/2027 навчальному році Міністерство освіти і науки України проводить всеукраїнський конкурс «Учитель року – 2027», однією з номінацій якого є «Інформатика». Відповідно до наказу МОН від 06 серпня 2026 року № 1322 конкурс проводитиметься у два тури:

перший – у грудні 2026 року – лютому 2027 року,
другий – у квітні – травні 2027 року.

Реєстрація педагогічних працівників для участі в конкурсі триватиме з **18 жовтня до 09 листопада 2026 року**.

Конкурс спрямований на підвищення престижності професії вчителя, виявлення та підтримку талановитих педагогічних працівників, поширення сучасного педагогічного досвіду. Учителям інформатики, які мають власні методичні напрацювання, використовують сучасні цифрові технології, діяльнісний, компетентнісний і проєктний підходи, доцільно розглянути можливість участі в конкурсі як форму професійного розвитку та представлення власного педагогічного досвіду.

Важливою можливістю для професійного розвитку педагогів у 2026 році є участь у пілотуванні державної політики **«Гроші ходять за вчителем»**.

Для вчителів інформатики ПАНО ім. М. В. Остроградського пропонує програму **«Інформатична освітня галузь у другому циклі базової середньої освіти в умовах Нової української школи»** (<https://vector.ued.gov.ua/uk/mpk/2673/detail/>). Програма спрямована на вдосконалення професійних компетентностей учителів щодо реалізації інформатичної освітньої галузі у 7–9 класах НУШ, використання сучасних підходів до навчання, цифрових технологій, оцінювання результатів навчання та організації практико-орієнтованої діяльності учнів.

Для інформаційно-методичної підтримки рекомендуємо матеріали вчителів інформатики, що розміщені в обласному репозитарії освітніх матеріалів «Навчайся і навчай» (<https://ed.pano.pl.ua/>) у зібранні «Інформатична освітня галузь» (<https://ed.pano.pl.ua/handle/022518134/250>).

Для учителів інформатики області діють:

- спільнота у Viber

(<https://invite.viber.com/?g2=AQBQPUR3aiDkl03nDknyTrm%2FyuR1hJ7uSH%2FX6iFvJWuc0G0EmuORh2HfL3WpiSOW>);

- сайт «Інформатика Полтавщини» (<http://itpl.pp.ua>).

*Світлана ШОСТЯ, методист центру підтримки
дистанційної освіти та цифрової грамотності
Полтавської академії неперервної освіти
ім. М.В. Остроградського*